

הבשורה שפורסמה לאחרונה על החזרה לקבר יוסף ושיפוצו מזמינה התבוננות ביחס החברה ומאמיניה אל קברי צדיקים. הנהירה ההמונית אליהם באה לסמל את השאיפה להתקרב לרמיתם, לדרגתם ולרוממותם של ענקי רוח, לשם לימוד תורתם וסיגול דרכיהם. יעדה לשפר את מעשיהם של החיים, על ידי רצון להידמות ככל האפשר לעילויים מופלגים שיכולים לשמש מאור לגויים. אין לה כל קשר, רחמנא ליצלן, ל"תקשור עם המתים", מונחים שמרבים לשמוע אותם לאחרונה בחוגים שונים. לשון אחרת, בני אדם נוסעים להזדהות וללמוד ממעשיהם הכבירים של הצדיקים במהלך חייהם, ולא להטריד את מנוחתם.

המקרא אסר במפורש קיום סיאנסים המתיימרים ליצור קשרים עם נשמות ורוחות. כשנציגי העם באים אל תלמידיו של הנביא ישעיהו ומבקשים מהם שיפנו למי ענם אל האובות והיידעונים, כי זו הדרך שהייתה מקובלת לחיזוי העתיד אצל גויי הארצות, עונה להם הנביא בלעג לאמור: "בעד החיים אל המתים?" (ישעיהו, ח', י"ט). כלומר, עד כדי כך אתם נבערים מדעת שרצונכם לשאול את המתים מה יהיה גורלם של החיים?

אבותינו מיעטו לדבר על העולם הבא ורק רמזו עליו, כדי למנוע את פולחן המוות ואת הסחת הדעת מהפעילות הרוחנית בעולם הזה והעתקתה למקומות אחרים, ככתוב: "יפה שעה אחת בתשובה ובמעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא" (פרקי אבות, ד', כ"ב).

אדם המבקר בבית העלמין רשאי לבקש מהקדוש ברוך הוא שבשיקוליו להיענות לתפילתו ייקח בחשבון גם מעשי אבות שאינם עוד עמנו, אך אל לו לפנות לעזרת הנפטרים (משנה ברורה, ס', קפ"א, ס"ק, כ"ז). יציקת משמעות רוחנית ומעשית ראויה בחיינו עלי אדמות היא המטרה העיקרית. העולם הבא אינו אלא תוצאה של אותה רמה רוחנית ומעשית, שהאדם מגיע אליה בעולם הזה.

תפיסתם של עמים אחרים וכוהני עבודה זרה, לעומת זאת, הייתה שונה לחלוטין והם הרבו לעסוק בפולחן המתים. בתרבות המצרית, הגדולה באותם ימים, היה פולחן המתים מרכיב מרכזי. כוהני הם הרבו לעסוק בכך. ארונות הקבורה, שיטות החניטה המתקדמות והפירמידות שהמלכים נקברו בהן, מהווים סימן מובהק לתרבות שהבליטה את הקשרים האמיצים עם שוכני עפר. הרופאים בתקופת הפר-

עונים היו מומחים בחניטת מתים יותר מאשר בריפוי החיים. בקרב בני ישראל שיצאו ממצרים וספגו ממנהגיה, התפתחו הידעונים מגידי העתידות, שתקשרו עם המתים והעלו אותם באוב. יש הטוענים כי המונח "רופא" נגזר מ"רפאים".

הסקרנות האנושית הניעה עמים קדומים לחדור מבעד לפרגוד האפל, האטום והחתום שמעבר לחיים בעולם הזה, בניסיונות לתקשר עם יורדי דומה. לא כן היהדות שהבליטה את האיסורים בעיסוקים ספיריטואליים ואף קצבה עונשים כבדים למי שעסקו בכך, לאמור: "ואיש או אישה כי יהיה בהם אוב או ידעוני מות יומת, באבן ירגמו אותם, דמיהם במ" (ויקרא, כ, כ"ז).

הבעיה היא שרבים וטובים בקרבנו ממשיכים בכך עד עצם היום הזה ואינם מרפים. הם משמשים דוגמה חינוכית שלילית לבני הנוער וגוררים אחריהם מאמינים תמימים שמזלם לא האיר להם פנים להרבות השכלה ודעת. הללו נופלים קורבן לבני בליית על מעמידי פנים, מוליכי שולל ואנשי כזבים, המבטיחים לגאול אותם מכל צער, מדווה וחולי, בעזרת יכולותיהם, כביכול, לתקשר עם המתים.